

HANA ZELINOVÁ

KVET
HRÔZY

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Zuzana Púčeková
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Copyright © Hana Zelinová (dedičia) / LITA 2019
Cover Design © Juraj Šramko 2019
Cover Photo © Ildiko Neer / Arcangel Images
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2019

ISBN 978-80-220-2152-4

1

Nie, človek sa nemá vracáť na miesta svojej mladosti, človek nemá chodiť po cintorínoch. Skúste však nevyhovieť výzve Verejnej bezpečnosti, najmä keď ste právnik a navyše ešte sudca...

A tak sa ta ešte raz vrátim. Kam? Na Vrútky, do Ráthovho domu na Riečnej ulici.

2

Dve minúty pred odchodom vlaku mi zišlo na um, že som nevypla tranzistor. Vniesla som ho pred siedmou do kúpeľne, aby som si skontrolovala presný čas. Z alkovne, bočnej izby, kde už piaty rok stojí iba môj gauč, by som pod sprchou rozhlasový signál nepočula. A tak aj teraz, dve minúty pred odchodom rýchlika na Vrútky, vyhráva na poličke medzi švajčiarskymi kozmetickými prípravkami Giselle Tamas a bude vyhrávať, kým baterka celkom nezoslabne, povedzme zo dvanásť hodín. A rovnako dlho si bude lámať hlavu aj môj sused, starý mládenec či vdovec inžinier Kamil Batek, nad tým, čo sa mi porobilo, že mi je do počúvania nielen správ, ale aj jačavého beatu, keď som doteraz chodila po byte ako myška a vytrácala sa z neho ako dym. Stavím sa, že si povie: „Ak sa jej nevrátil muž, tak si našla frajera. Tridsaťročná nezvykne spávať sama...“

Do oddelenia prvej triedy, v ktorom som doteraz sedela sama, vošla plavovláska s rozpustenými a ešte vlhkými vlas-

mi, rozdelenými uprostred hlavy bielym rovným pútcom. Spustila sa na sedadlo ako veľmi ustatý človek a hneď si aj skrútila tvár do chodby, akoby nechcela, aby som sa jej prizerala. Priznám sa, že ma to mrzelo, a namrzenému človeku netreba veľa, aby sa mu nálada načisto pokazila.

Drnda, čo si myslíš, že ju azda pozdravím ja? pomyslela som si a zanevrela na ňu, hoci som vlastne nemala dôvod. Vošla síce do oddelenia bez pozdravu, ale možno ma ani nevidela – chodba, z ktorej prišla, je zaliata slnkom, kým oblok do oddelenia zacláňa zastrešené nástupište – aj krátkozraká môže byť, a zrejme aj je, lebo len krátkozrakí ľudia takto hmatkajú okolo seba, ako ona hmatká po uzávere tašky, položenaj na lone.

Už som spomenula, že si plavovláska sadla k dverám chrbtom do smeru jazdy a že si sadla tak, aby som ju nevidela. Nepovedala som však, že sa do tohto svojho kútika priam vtiahla ako zbité dieťa a že si otvorila veľkú bielu kabelku s iniciálkami A. A., z ktorej vytiahla cigarety, zapalovač a veľké módné okuliare s tmavými sklami. Založila si ich a vzápätí si zapálila kleopatru. Nad posuvnými dverami oddelenia visela síce tabuľka NEFAJČIARI, ale zámerne som ju na ňu neupozornila: nech jej len príde zaplatiť pokutu, pomyslela som si, sama neviem prečo a kde sa vo mne vzala škodoradosť, lebo v podstate som bola medzi sudcami jediná, ktorá hľadala ospravedlnenie pre činy mladých delikventov, keď nám ich prišlo súdiť a odsúdiť.

Mladá A. A. nefajčila s pôžitkom. Nejednu cigaretu som vyfajčila už aj ja, vedela som preto, ako vyzerá fajčiar, ktorému cigareta prináša upokojenie a pôžitok. A. A. mala obočie zhúžvané do dvoch kolmých vrások a do bledých, okrom prifarbených pier v pravidelných intervaloch zatínala zuby: vrchné do spodnej, spodné do vrchnej. Toto jej vysúvanie a vŕhovanie perí medzi zuby mi čosi pripomínalo, len som nevedela čo. Takto už predo mnou ktosi sedel, a nie cudzí: na cudzieho sa človek nemôže uprene zahľadieť a nedoviesť

jeho aj seba do pomykova, mne sa však videlo, že som pred tým človekom sedela celkom prirodzene a že ani on, ani ja sme vtedy do pomykova neprišli, naopak, že to bolo medzi nami celkom zvyčajné.

Rýchlik sa pohol, dve minúty minuli; teraz už len o päť hodín budem môcť poslať telegram pani Sečanskej, ktorá okrem súdnych siení upratuje aj moju dvojgarsónku, aby vypla v kúpeľni tranzistor a hodila ho hoci do koša. Toto zistenie mi náladu nepovznieslo. Rýchlik naberal rýchlosť, popri obloku, cez ktorý som sa dívala, defilovali najprv typické predmestské domy s opadanou vakovkou, malé záhradky s už obrobenými zeleninovými hriadkami a nakoniec široké tably úrodnej nížiny.

Bola jar; tu na nížine hýrila bohatstvom ako Krézus, ale na Vrútkach budú lúky nad Turcom iba okopnievať. Tam sa jar neponáhľa, tam nikdy nepozerá do kalendára, či nemešká. Čo sa viem rozpamätať – vždy meškala, aj v apríli som chodila so šalom obrúteným okolo hrdla, aby som neprechladla a neumrela tak skoro ako moja matka. Akože mi to povedala pani Bogárová, moja prvá pestúnka a nakoniec aj moja svokra, s tým šalom v ruke?

„A teraz dáme vtáčatku šalik, aby neprechladlo a neodletelo do neba ako jeho mamička...“

„Kedy odletela do neba moja mamička?“ spýtala som sa jej raz a stála som pred ňou ticho, nevrtila sa a nechala si obkrúcať biely šál okolo hrdla, ako chcela a koľko chcela.

„Keď si bola taká maličká,“ potriasla dlhé strapce na šále.

„Taká maličká?“ zvolala som sklamane, lebo sa mi jej odpoveď nepozdávala: strapce boli síce dlhé, ale aj tie najmenšie deti boli od nich väčšie.

Pani Bogárová sa zasmiala:

„Nie taká malá. Mala si pol roka...“

Od nej som sa teda dozvedela, nielen prečo musím nosiť šál aj v apríli, ale aj to, na čo umrela moja matka Marta

Kemková ani nie dvadsaťročná. Na tuberkulózu; ale za akých okolností a kde, keď na vrútockom cintoríne opatrujeme iba dva hroby, mramorovú kryptu troch Bert a jednoduchý hrob Celesty Fabriciovej, to mi povedal oveľa neskoršie ktosi iný. Môj všestranný pestún, priateľ, radca, ale aj ten najukrutnejší tyran a egoista, aký sa kedy narodil a vláadol. Doktor Daniel de Liess, majiteľ Ráthovho domu na Riečnej ulici a človek, ktorého sa ľudia báli.

Dosť! Nerada spomínam. Nerada spomínam na svoje detstvo, ale ešte neradšej na svoje dospelie. Aj čokolády sa človek preje, len mu ju dávajte vo dne v noci vyše dvadsať rokov! Toľko som ju v prenesenom slova zmysle jedla aj ja v Ráthovom dome. Toľko ma rozmaznávali, balili do teplých šálov, hodvábu a lásky, toľko ma volali vtáčatkom, na slovo plnili každé moje nezmyselné želanie, usmievali sa na mňa, túlili k prsiam a pohládzali, hoci by ma najradšej zdrali ako koňa. Nuž taká som bola: hravá i dravá a odmala presvedčená, že sa mi nemôže nič stať, kým v Ráthovom dome žije okrem mňa a mojich pestúnok aj jeho pán. Daniel de Liess bol mojou životnou záštitou a Daniel de Liess bol môj osud.

Nie, nebudem teraz myslieť na to, čo bolo a čo ma ešte čaká v našom dome, ktorý je už druhý rok v asanačnom pláne; mnohým bude chýbať ako čosi, čo bolo pekné a na čo si zvykli. Mne chýbať nebude – a keď sa to tak vezme, mne už šiesty rok nechýba. Že by som už toľký čas nebola doma? Plných šesť rokov? Veriť sa mi nechce – čas však nestojí... Ozaj to už bude v septembri šesť rokov, čo som bola posledný raz na Vrútkach a čo som ich prekliala do posledného kameňa? Vrútky nie, iba Ráthov dom a všetko v ňom. Prečo? Lebo mi pripomína môjho muža inžiniera Juraja Bogára a lavičku pred krušpánovým plotom, staré tuje pri plote a jeho širokú obrúčku, ktorú ešte stále nosím na prste spolu s matkiným prstienkom. Aby do nich hrom udrel – do lavičky, do tují i do Bogára! Do prsteňov nie: Bogárovu ob-

rúčku nosím zámerne, lebo pohľad na ňu odstrašuje mužov bažiacich po flirte, a prstienok Marty Kemkovej mi dodáva istotu, že je ma na flirt škoda.

„Lístky, prosím,“ povedala medzi dverami fešná mladá žena v železničiarскеj uniforme.

A. A. s obsychajúcimi vlasmi bola bližšie k sprievodkyni, sedela pri dverách, kým ja pri obluku, ale lístok som prvá podala sprievodkyni ja. Plavovláska sedela ako bez duše, pochybujem, že si všimla, čo sa okolo nej robí, čelo mala ešte zhúžvané a ruky s peknými, na tmavofialovo namaľovanými nechtami položené na kabelke s iniciálkami A. A. Akože sa môže volať, pomyslela som si. Anna Abrahámová, Adela Augustovičová, Agneša Antalová, Alžbeta...

„Ďakujem,“ povedala sprievodkyňa a vrátila mi preštiknutý lístok. Kým som si ho vložila do peňaženky a tú do krokodílej kabelky – „hrom aj do nej a do všetkého, čo som dostala a čo ešte mám od Bogára!“ –, sprievodkyňa znova požiadala dievča pri dverách o cestovný lístok a významne vtiahla nosom vzduch po kleopatrách.

Pozrela som na dievča. Sedela ako predtým; kam podela cigaretu, nepobadala ani sprievodkyňa, tobôž ja, v rukách ju nemala a popolník pri jej pravej ruke bol prázdny, podaromne na ňom sprievodkyňa odchlopila veko.

„Počujete, slečna? Pýtam od vás lístok. Máte ho alebo nemáte?“

„Nemám,“ povedala plavovláska a mykla hlavou, akoby sa prebúdzala zo spánku. To si musela myslieť aj žena v uniforme, lebo o čosi milšie dodala:

„Vystavím vám ho, ale bude o štyri koruny drahší,“ a potom sa na dievča uprenejšie zadívala. „Dúfam, že peniaze máte...“

„Nemám,“ povedala A. A. o niečo inakšie, akoby povedala kamarátke, že nemá chuť na pistáciovú zmrzlinu alebo počúvať Bachove fúgy.

Mladú železničiarку zrejme už dávno nič tak neprekvapi-

lo. Otvorila ústa – na pravej strane sa jej zaligotal zlatý mostík: fušerská robota, technik, čo ju robil, by si u vrútockého zubného lekára Lakoša nezarobil ani na slaná vodu, pomyslela som si, zadívaná na sprievodkyňu a na jej prekvapenú tvár. V nasledujúcej chvíli som sa však aj ja rovnako nasprostasto zadívala na dievča pri dverách. Dievča totiž povedalo:

„Prosím vás, pani doktorka, zaplaťte za mňa lístok. Nemám pri sebe ani halier.“

Siahla som mechanicky po taške, takisto mechanicky som z nej vybrala peňaženku. Do smrti nepochopím, prečo som ju na slovo poslúchla.

Sprievodkyňa prvá prišla k sebe. Spýtala sa úsečne, nedalo sa nepobadať, že by dievča najradšej vysadila z vlaku.

„Kam to bude?“

„Na Vrútky.“

Pozrela som uprenejšie na dievča, že si jej podobu pripamätám, skôr ako sa mi predstaví, ale nie. Čo ako som si namáhala pamäť, nikam som ju nevedela zaradiť. Nepoznala som ju, neprišla som s ňou do styku, nikdy som ju nevidela. Troška ma to mýlilo, robilo neistou, najmä keď som si uvedomila, že ona ma pozná a vie, prečo cestujem na Vrútky.

„Dostanem osemdesiatšesť korún,“ oznámila sprievodkyňa, vytrhla cestovný lístok z bloku a podala mi ho, a keď som už lístok držala v ruke, mykla hlavou smerom k dievčaťu a povedala jedovato: „Tiež by nemusela cestovať v prvej triede. Mali by ste to lacnejšie.“

Bez slova som jej podala stovku. Vydala mi z nej a vyšla z oddelenia, mysliac si akiste aj o mne, že nie som normálna. A bola som? Nebola. Normálny človek, ktorému by sa takýto prípad stal a ktorý by bez slova zaplatil neznámemu dievčaťu cestovný lístok, po odchode sprievodkyne by našiel reč a opýtal sa jej aspoň to, či a odkiaľ ho pozná. Isto-iste by nesedel na svojom mieste ako múmia a nedržal by tri-

násť korún na dlani ako oferu. Nech si teda myslela žena v železničiarkej uniforme o mne čokoľvek, nebolo to ani zďaleka také kritické ako to, čo som si v tej chvíli myslela o sebe ja.

Starnem. Vlastne som už stará. Iba mladosť nemá pred starobou zábrany. A to dievča je až hriešne mladé, hriešne vyzývavé, hriešne sebaisté. Ani vo sne jej na um nezišlo poďakovať sa, vysvetliť situáciu, navodiť dýchateľnejšiu atmosféru, v ktorej by som nemala ten pocit staroby.

„Stavím sa, že posledný raz bola vo vani hneď po narodení,“ ozvala sa zlatovlasá Lorelei, vsunúc pravú ruku do medzierky medzi sedadlami. Tam si ju teda zahasenú skryla, pomyslela som si. Šikovne, vidno, že má prax fajčiť i cestovať načierno – ale odkiaľ ma pozná? Z Vrútok alebo z Bratislavy? Z Bratislavy sotva, nemám známych, čo by mali takéto veľké dcéry, a na predavačku v obchode nevyzerá. Ak ma pozná, tak len z Vrútok.

Plavovláska vytiahla z medzierky nedofajčenú cigaretu a znechutene ju rozmrvila do popolníka. V nasledujúcej chvíli ma znova oslovila:

„Čím to voniate, pani doktorka? Chanel to nie je.“

„Nie,“ povedala som. „Akási kombinácia z ambry.“

„Majú to v Tuzexe?“

„Neviem. Nechodím do Tuzexu.“

Pekne formované ústa sa jej zvlnili zhovievavým úsmevom:

„Ja som tam pečená-varená,“ priznala a mne nedalo nedoložiť:

„Vidím...“

Ak si myslíte, že pochopila zmysel mojej odpovede, tak sa mýlite. Zdvihla ľavú ruku a začala si obzerať necht na ukazováku a potom si ho oblizla, ako to robievajú malé deti.

„Prečo si nelakujete nechty aj vy, pani doktorka?“ spýtala sa ma a potom doložila: „Máte veľmi pekné ruky.“

Pozrela som si v pomykove na ruky: na pravú, v ktorej

som ešte vždy držala trinásť korún, na ľavú, okrášlenú prsteňmi – a potom som zrazu vedela, kto to predou mnou kedysi sedel a vŕahoval pery medzi zuby.

Justa. Doktorka Justa Vizváryová. Posledný raz si ich predou mnou vysúvala a vŕahovala v septembri roku tisícdeväťstošesťdesiatosem. Pri mojej poslednej návšteve na Vrútkach. Nebyť poznámky dievčaťa, neprídem na to tak chytro a nespomeniem si ani na náš vtedajší rozhovor.

„Máš pekné ruky, Lala, bolo by však rozumnejšie neupozorňovať teraz na ne,“ povedala Justa, kľučiac pri kachliach, kde dohárali brezové polienka.

„Lakom?“ opýtala som sa a v duchu jej dávala za pravdu. Ani mne sa nepáčil módný lak zlatistej farby, ktorý mi Juraj Bogár kúpil v Belehrade.

„Obrúčkou,“ spresnila Justa a priložila na uhlíky ďalšie polienko.

Bol september, trinásteho či štrnásteho, presne sa nepamätám. Keby som chcela presne vedieť, kedy som sedela v Justinej veľkej izbe na Mathušovickom rade, musela by som sa pozrieť do pasu: deň po prechode hraníc v Komárne som prišla na Vrútky – ale načo by mi to bolo? Nanič!

A tak toho trinásteho či štrnásteho septembra bolo v starom zemianskom dome Adely Mathušovickej, ktorý Vizváryovci kúpili či dostali od Daniela de Liessa, chladno. Justa v ňom viac mrzla, ako sa hriala, ale počuť nechcela, žeby sa do domu zaviedlo ústredné kúrenie; nuž aj vtedy prikladala do zelenej bachratej pece polienko za polienkom.

Čo to povedala? Čím to nemám upozorňovať na svoje ruky? Obrúčkou? vírilo mi v hlave, ale čo ako vírilo, nevedela som si vyložiť zmysel jej slov. To si musela myslieť aj Justa, lebo prv ako vstala zo zeme, obzrela sa na mňa a povedala vysvetľujúco:

„Dnes ešte nie, ale o nejaký čas budú brať na zodpovednosť tých, čo sa z cudziny nevrátili. Prečo teda ukazovať na diváky Bogárov prsteň?“

Justa mala pravdu. Československá republika bude brať na zodpovednosť každého, kto sa po dvadsiatom prvom auguste nevrátil z cudziny: nijakému štátu nemôže byť ľahostajná emigrácia jeho obyvateľov, a ešte akých obyvateľov! Mladých, vzdelaných, vyškolených, v najproduktívnejšom veku, ľudí, do ktorých vzdelania investoval štát státisíce, pre ktorých po vojne začal budovať budúcnosť.

Panebože! Prečo som na to nepomyslela v belehradskej hotelovej izbe, odkiaľ som trinásteho septembra vyšla sama? Prečo som do omrzenia opakovala iba jeden jediný argument: Nemôžeš ma nechať, ak ma máš rád... Prečo som tak nemohúcne sedela na posteli, plakala a zachvievala sa zimou, prečo som nepobehovala po izbe ako on? Prečo som mu nevykričala všetko, čo mu republika dala, čím by bol, keby sa za neho neboli prihovorili vrútockí komunisti, Sokol, Fojtík a doktor Vizváry? Prečo, prečo, no prečo? Lebo som bola do neho šialene zaľúbená, lebo sme boli na svadobnej ceste, lebo sa mi zapáčilo spať s ním na jednej posteli... O tú posteľ mi vtedy šlo, v mene tej posteľe som ho tak úpenlivo zaprisahávala:

„Nenechaj ma samu...“

„Tak poď so mnou!“ vykrikol zlostne. „Nič iné nerobím, iba ťa o tom presviedčam!“

„Kam?“ spýtala som sa ho, akoby som nevedela, kam má namierené.

„Do Švajčiarska! Panebože, počúvaš ma vôbec?“

„Počúvam...“

„Nepočúvaš! Keby si na chvíľku prestala myslieť na milovanie a obliekla si košeľu, bola by s tebou rozumnejšia reč. Takto sa nikdy nedohovoríme!“

„O čom?“

„O čom, o čom!“ zvolal podráždene a rozhodil ohorené

ruky. „O ceste do Lugana, kde ma čaká otec. Už som ti to tisíckrát povedal. Všetko vybavil; čo myslíš, prečo prišiel za mnou Vukotič do San Stefana? Vari len tak, pozrieť sa, aké mám oči? Nie! Doniesol mi otcov odkaz a kredit, to predsa vieš, bola si pri tom...“

Vedela som, bola som pri tom, ale to bolo pred troma týždňami, dakedy v šeroveku, pár dní po svadbe. Moje oči boli vtedy plné Bogárových skvelých nôh, vpadnutého brucha a neuhasiteľnej schopnosti milovať, pred všetkým iným som ich zatvárala. Čo mi vtedy záležalo, čo sa robí doma, o čom to tam vyrevúva rozhlas a píše *Borba*? Bola som po prvý raz s nahým mužom sama v izbe, toho muža som si doslova vytrucovala, pre toho muža som bola schopná urobiť hocakú hlúposť...

Juraj Bogár prestal pobežovať po izbe a zastal konča širokej postele. Nerozhodil ruky ako pred chvíľou, naopak, zopol ich predo mnou ako pred svätou:

„Lala, maj rozum, tam sa uplatním lepšie ako v Bratislave. Pochop, že len o to mi ide: ukázať svetu, čo viem, a predať svoje schopnosti za tvrdé valuty,“ vyhlásil a hodil sa ku mne na posteľ, vytrhol mi z rúk orgovánovú košeľu, prevälil ma na znak a ohorenou hruďou priľahol moje neohorené prsníky.

Miloval ma ako nikdy predtým. Čo do toho svojho znásilňovania dával? Chcel si ním vydobyť môj súhlas na odchod do Švajčiarska? Áno. Prečo si to myslím? Lebo som si zrazu uvedomila, že sa mu pred chvíľou milovať nechcelo...

Zrazu som ochabla, vytriezvela. Pobadal to aj on. Odtiahol sa odo mňa a spýtal sa ma ako prekvapený chlapec:

„Čo je?“

„Nič,“ zamrmlala som a popamäti som siahla po nočnej košeli. Vyčkal pri mne, kým som si ju obliekla, a potom sa začal obliekať aj on. Nie do pyžamy – do obleku. Ako na posmech do toho z bledosivého ripsu, na ktorý som mu látku kúpila z prvého platu. Viem, že sa do iných obliecť nemohol,

všetko oblečenie sme mali zabalené v troch kufroch, ale aj tak ma to zamrzelo.

Kým sa obliekal, nepovedal ani slovo, až keď si uväzoval kravatu pred toaletným stolíkom, na ktorom ležali moje šperky, povedal napodiv rozumne:

„Chápem, že si k Československu pripútaná inými putami ako ja. Nanešťastie ja som nemal otca komunistu, ale gardistu.“

Videla som v zrkadle, ako sa mu trasú ruky a ako sa mu nedarí uviazať pekný uzol. Vstala som z postele a uviazala som mu ho.

„Nerozmyslíš si to?“ opýtal sa ma.

„A ty?“

„Čo ja?“

„Nerozmyslíš si to?“

„Nie!“ povedal prudko a zhodil mi ruky z kravaty. Pohyb bol nečakaný, prudký, stála som na prstoch, nečudo, že som stratila rovnováhu. Zachytil ma, podoprel a povedal prosebne: „To som nechcel, Lala. Nechcel by som sa s tebou rozísť v hneve ani navždy... Uvidím, ako tam bude. Ak nie lepšie, tak sa vrátim. Prezident raz bude musieť vyhlásiť amnestiu, a keby nie, prídeš za mnou! Tebe len zmúdreť treba, a zmúdreš vtedy, keď si uvedomíš, čo je sloboda.“

Sloboda, sloboda, sloboda – niet mnohoznačnejšieho slova v slovníku, ako je sloboda, a každý mu rozumie po svojom. Hitler ním šibrinkoval pod nosom celej Európy a Sovietsky zväz ho šiel presvedčiť do Berlína, že nemá pravdu, myslela som si trpkopri navliekaní obrúčky na prst. Keď mi ju pred necelým mesiacom Bogár navliekal, vzdala som sa slobody, mena a návykov dobrovoľne, a ako rada som sa ich vzdala! vírilo mi v hlave, bola som ochotná nasledovať ho nielen do Juhoslávie, ale aj na kraj sveta. Prečo ho teda nechcem nasledovať do Lugana, na Wilhelm Tell Strasse 20, kde ho čakajú otec, prepychový byt, autá a zamestnanie vo firme Giselle Tamas? položila som si otázku

a zhládúvala na ňu súcu odpoveď. Veď nie som pätnásťročný žabec, hlúpa hus ani narkomanka, ktorá by bez básní, frajera či drog nemohla vyžiť. Mám bezmála dvadsaťpäť rokov, vysokoškolské vzdelanie, najlepšiu výchovu, Ráthov dom a de Liessove úspory. Dobré, že Bogár vyšiel na balkón, že sedí v prútenom kresle, urazený, ako môže byť urazený iba mladý ambiciózný človek po tridsiatke, o ktorého neprejavili záujem.

Bezmyšlienkovite som si k obrúčke navliekla matkin prstienok s ružovou perlou, ktorý mi dal Daniel de Liess pred maturitným večierkom. Popri širokej, umne cizelovanej obrúčke vyzeral ako popoluška, kým na perlu nepadol slnečný lúč. Zrazu zružovela, ožila, oteplela, a čo hlavné, pripomenula mi všetko, čo môjmu sobášu s Bogárom predchádzalo. Striaslo ma, prechvela ma zima, hoci cez balkónové dvere sa lialo do izby južné slnko a páľava pravého poludnia. No a potom ma po dlhom čase zasa zaomínalo svedomie, pod zámkou držaná pravda sa predierala cez môj lúboštný ošiaľ a odkrývala nános môjho nezájmu o všetko, čo sa netýkalo našich tiel.

Sadla som si na taburet pred zrkadlový stolík, sedela som zaliate slnkom a žasla, ako v ňom mrznem...

Striaslo ma.

„Je vám zima?“ počula som čísi hlas, ale trvalo mi chvíľu, kým som si uvedomila, že sa ma to nespytuje Bogár v Belehrade, ale plavovláska v železničnom vozni. „Troška som vyvetrala. Prečo sa tak na mňa dívate, pani doktorka? Už sa na mňa nepamätáte?“

„Nie,“ priznala som a bolo mi tak, ako keby som vzdialenosť medzi Belehradom a Trnavou prekráčala na vlastných nohách.

A. A. od prekvapenia vysotila vzduch nosom a povedala:

„Pomáhala som vám zbierať jabĺčka. Roztrhla sa vám sieťka a svetlo na vašej chodbe svieti, iba keď na ňom držíte prst.“

Kedy sa mi roztrhla sieťka? Kedy som si kúpila jablká a kedy na chodbe nesvietila žiarovka? Muselo to byť kedysi dávno, v poslednom čase si nič nekupujem a domov chodím ešte za svetla, pomyslela som si, a aj tak bolo, lebo dievča si zmyslelo pomôcť mojej pamäti:

„Bolo to pred Vianocami. Niesli ste si stromček a mali ste oblečený tento krátky tulení kožuch. Odkiaľ ho máte, ak ho nemáte z Tuzexu?“

„Z Lugana.“

„To je kde?“

„Vo Švajčiarsku.“

Bodaj ho i s dievčiskom, takto mi pripomenúť vlašjšie Vianoce! Prázdne, hluché, so stromcom na balkóne, kam som ho postavila, keď som si vyzliekla kožuch a poukladala jonatánky na stôl do misy. Päť vianočných stromcov, z toho jedna strieborná jedlička, už takto skončili: zelenali sa na balkóne aj po Novom roku, kým iné žiarili v oblokoch veľkého činžiaka, aj v obloku môjho suseda, starého mládenca či vdovca, sa večer čo večer jagávala.

„Bývate v našom dome?“ spýtala som sa plavovlásky, len aby som nemusela myslieť na to, čo bolo.

A. A. podvihla plec a povedala šalamúnsky:

„Bývam i nebývam. Z času na čas chodím k inžinierovi Batekovi. Poznáte ho?“ opýtala sa ma, akoby jej veľmi záležalo, či ho poznám.

„Nie veľmi. Zhovárali sme sa spolu iba raz.“

„Viem. Keď vám doniesol list zo Švajčiarska, keď ho pošťár omylom hodil do jeho schránky.“

Zasa ma prechvel chlad a po chrpte sa mi rozsypali zimomriavky. Už šesť rokov takto na všetko reagujem. Prvý raz v tej hotelovej izbe na Ulici narodnih heroja, zadívaná na matkin jednoduchý prstienok a na Bogárovu okázalú obrúčku. Čudné, že aj teraz som sa na ne zadívala a že sa perla takisto ružovkasto leskla, kým obrúčke skúpe marcové slnko neprepožičalo nijaký lesk. Bola matná. Platina vy-

niká na ohorenej pokožke, panebože, ako sa mi na nej zývavo vynímala po svadbe...

„Hnusný chlap, však?“ povedala plavovláska a vo mne všetko stárplo.

„Kto?“ spýtala som sa neisto, lebo akúže istotu som mohla mať, mysliac na Bogára?

„Batek. Ruky má ako uvarený rak. Takým ľuďom by mal zákon nariadiť nosiť rukavičky aj v noci,“ vyhlásila moja spolucestujúca tvrdo, rozhodne, dotknuto, a hneď potom popremieľala pery medzi zubami. To vŕhovanie a vysúvanie perí je prejavom jej neistoty, strachu a možno aj viny, pomyslela som si, ako u mňa podobné pocity vyvolávajú zimničné záchvevy a pocit zbitého psa.

„Čo sa mu stalo?“ spýtala som sa jej bez záujmu.

„Ešte ako mladý chemik si ich obľial žieravinou. Nie div, že sa neoženil: človek ho znesie iba potme a keď musí.“

„Je to váš ujec?“ opýtala som sa ešte stále bez väčšieho záujmu, hoci mi jej posledné slová mali už čosi signalizovať.

„Nie,“ povedala zasa tak zaťato a potom zrazu urobila gesto, aké robia manekýnky pri predvádzaní najnovších modelov, „ale toto všetko mám od neho. Netvárite sa, že to nevíete! Celý dom to vie...“

Prekvapila ma ako ešte nikto. Prekvapilo ma aj jej ďalšie správanie: nahla sa ku mne a veľmi pozorne, aby sa ma zbytočne nedotkla prstom, vybrala mi z dlane trinásť korún, ktoré som ešte nevložila do kabelky. „Dajte mi ich, pani doktorka, ešte som nejedla. V jedálnom vozni si dám kávu...“ a keď ich už mala v hrsti, povedala, chystajúc sa vyjsť z oddelenia: „Zajtra vám ich Batek vráti.“

„Nie!“ odmietla som rigorózne.

A. A. s rukou na kľučke dverí sa prekvapene obrátila tvárou ku mne.

„Čo nie?“

„Vrátite mi ich vy!“

„Ja? Z čoho, pani doktorka?“ spýtala sa ma prekvapene,

zložila si okuliare a znova si sadla na miesto, z ktorého pred chvíľou vstala. „Prospechové nedostávam a z tých päťsto korún, čo mi naši posielajú, sa nedá hlasno kýchať...“

„Nemusíte mi ich vrátiť hneď.“

„A kedy? Mám pred sebou ešte tri roky...“

„Dáte mi ich potom. Viete, ako sa volám a kde bývam. Navyše ste aj moja rodáčka.“

Miesto odpovede pomykala hlavou a ja som už po treťi raz mala pri nej pocit chladu.

„Vy nie ste z Vrútok?“ spýtala som sa jej a ona zasa bez slova pokrútila hlavou.

„Lístok ste si však dali vystaviť na Vrútky. Prečo?“

„Lebo som počula, že si ho tam kupujete. Stála som pri pokladnici za vami, celú cestu z domu na stanicu som kráčala za vami, počula som vás vychádzať z bytu, počkala som, kým ste vyšli z brány, a potom som vyšla aj ja. Keď som prechádzala okolo vašich dverí, počula som hrať rádio. Zabudli ste ho vypnúť...“

„Zabudla,“ povedala som a dívala sa na dievča, ako zrazu meravó sedí a ako meravó rozpráva, ako keby pre ňu interpunkčné znamienka nič neznamenali. Ako keby s okuliar-mi zložila zo seba ešte čosi iné, len som nevedela čo.

Chvíľu sme sedeli ticho, potom dievča pomklo rukou a podhodilo mince v dlani. Štrkotali a cvendžali, kým ich podhadzovala, zo štyrikrát, a potom tak náhle, ako sa s nimi začala hrať, tak náhle zovrela prsty okolo nich a prehovorila:

„Videla som vás v noci fajčiť na balkóne. Chcela som vás požiadať, aby ste ma vzali k sebe.“

„Ja? Prečo?“ spýtala som sa prekvapene a oveľa hlasnejšie. Dievča reagovalo na môj zvýšený hlas podvihnutím pliec a krátkym nadýchnutím. Potom si znova založila okuliare na sivasté oči a spýtala sa ma tiež hlasnejšie:

„Človek musí mať pre svoje činy vždy nejaký dôvod?“

„Mal by mať,“ prehodila som hlúpo, mentorsky, ako stará

dievka. V nasledujúcej chvíli som však chcela zmierniť, učlovečiť svoju odpoveď, ale ma predišla. Otvorila kabelku, vysypala do nej peniaze a povedala rezignovane:

„Máte pravdu. Zabudla som na Kantov kategorický imperatív, podľa ktorého máme vždy konať tak, aby sa naše rozhodnutie mohlo stať obecným zákonom. To ste mysleli, pani doktorka Kemková?“

„To,“ súhlasila som zmätene. „Prečo ste teda nevyšli na balkón a nepožiadali ma o to?“

„Lebo som bola nahá,“ povedala a vstala.

Pri tomto dievčisku zmrznem na ciagle! pomyslela som si a vtiahla sa hlbšie do kúta, kde mi pravý bok zohrieval kožuch zo Švajčiarska.

„Neveľmi sa mi chce veriť, že by vás vlastná nahota odradila od úmyslu urobiť, čo ste sa raz urobiť rozhodli. A potom, sme ženy, akáže hanba? Aj ja v lete spávam nahá,“ vyhlásila som, ale pravda to nebola. Od toho trinásťteho septembra roku tisícdeväťstošesťdesiatosem to už nerobím.

Dievča zdvihlo hlavu k ampliónu, ktorý najprv zachrčal ako prebúdzajúci sa fajčiar a potom sa ozval pomerne kultivovaným hlasom – žeby sprievodkyňa?

„Nasleduje stanica Piešťany. Kúpele Piešťany sú...“ Cvak! Pestovaný ukazovák s odlúpnutým lakom vypol amplión nad dverami, takže sa už od železničnej správy nedozviem, čo a aké sú naše svetoznáme kúpele.

„Nemohla som,“ pokračovala zadívaná na približujúcu sa piešťanskú panorámu a potom viac Ružovému mlynu ako mne dopovedala: „Batek zamyká všetky dvere. Bojí sa, aby som mu neušla privčas...“

„Nie,“ šepala som.

„Hej!“ povedala tvrdo, na ženu až pritvrdo, a potom sa z nej vyvalil prúd obviňujúcich slov: „Už bolo po všetkom, ráno v kúpeľni som si upravovala tvár, oblečená, s taškou na pleci, rozhodnutá odísť a nikdy viac k nemu nevkročiť,

keď prišiel za mnou. Videla som ho v zrkadle: stál pri vani a díval sa na mňa ako ešte nikdy. Ako šelma, keď zistí, že jej korisť uniká. Nesmejte sa, pani doktorka, ale naozaj sa takto díval, a potom povedal, že ma nepustí, že ma už nikdy nepustí, lebo vie, že viac neprídem. To povedal. Ani som sa nepohla, zľakla som sa, že to urobí, dobre vedel, že by ma dlho nik nehľadal, najmä nie u neho, zmocnila sa ma panika, a keď, a keď...“

A. A. na sekundu-dve stisla nielen viečka, ale aj zuby, a len potom dopovedala:

„Vystrel ku mne ruky, že ma chytí... Nezniesla som pohľad na ne, nezniesla som pomyslenie, že by sa ma mali ešte raz dotknúť, keď som už bola rozhodnutá vygumovať každú myšlienku na ne... a tak som ho z celej sily odsotila a vybehla z kúpeľne ako šialená.“

Myklo ma, ale to už vlak brzdil a osi škrípali. Za sklom obloka sa objavil známy piešťanský emblém: muž prelamujúci na kolene nepotrebnú barlu, a dievčina sa vystrela, akoby to ona raz navždy odhadzovala od seba všetky opory, vzápätí sa však rozosmiala a taká rozosmiata povedala:

„Ale dnes som ho zavrela do kúpeľne ja! Nech vie, aké je to. Neandertálec! Do videnia, pani doktorka. Idem, kým stojíme...“

Vlak už stál, A. A. otvorila dvere a vyšla na chodbičku. Do oddelenia vbehlo dvoje malých detí a ťažko oddychujúca tučná žena – vo chvíli zapratali všetky sedadlá. Po štíhlej, peknej dievčine nie práve povzbudzujúca spoločnosť, pomyslela som si a pristihla sa, že si kladiem otázku, či by som takto prirodzene zaplatila cestovný lístok aj tejto stopercentne serióznej manželke a matke, ako som ho zaplatila mravne narušenej Lorelei?

Nie! povedala som si. Skazená A. A. – prečo som sa jej neopýtala, ako sa volá? – mi bola sympatickejšia ako táto spostená a nezbednými dvojčatami utrápená matka. Prečo? Lebo dievča malo pred sebou ešte celý život, a teda aj čas na

nápravu, kým blahobytno vyzerajúca žena už šťastne oboplávala všetky úskalia, vplávala do akej-takej istoty a nič jej už nebolo neznáme a cudzie, manželstvo, rodina, deti, postavenie, blahobyť, penzia, smrť. Táto žena už pred týždňom poznala dátum a cieľ svojej cesty, obozretne prichystala čaj, ktorý teraz nalieva do bakelitových hrnčekov, na stanicu ju vyprevadil manžel, v kabelke má peniaze a vie, že ju v stanici určenia budú čakať, kým Anna, Alžbeta a či Agneša nasadla do vlaku impulzívne, bez rozlúčky a bez haliera, pod nástojčivým dojmom čohosi mravnejšieho, istejšieho a pevnejšieho ako jej podenkovosť. Že som to bola ja, za kým išla, ma ani tak veľmi neprekvapuje, všimla si ma už v noci na balkóne, videla ma vychádzať z bytu a počula kupovať lístok na Vrútky, prekvapila ma však jej dôvera. Tá ľudom, tobôž sudcom nepadá často do lona.

Jednému z dvojčiat sa podarilo vyliat čaj na sedadlo a obliat mi sukňu. Kým som si ju ratovala, matka pohrozila chlapcovi prstom: „No, no, Dodinko!“ a mňa obšťastnila radami: „To je len slabučký čajík... Horšie by bolo, keby vás bol obliat čiernou kávou... Škvrny od kávy sa ťažko čistia... Najlepšie soľou a citrónom... Cestujete ďaleko?“

„Ďaleko,“ odpovedala som zmučene, zabárajúc hlavu do kožucha, ale čo ona mohla vedieť o škvrne po čiernej káve...?

A potom som ju videla znova. Tancovala mi pred zažmúrenými očami kankán. Vpíjala sa do šantungu, rástla a mohutnela ako japonská kombucha. Aj tak vyzerala. Okraje zúbkovité, nejasné, prostriedok pevný, hustý. Sprvoti na holom kolene príjemne hriala, neskoršie ešte príjemnejšie chladila, ale to si uvedomujem iba teraz, vtedy som necítila nič...

„Čo ti je, Lala?“ spýtala sa ma Justa teplo, a keď som nič nepovedala, pokračovala tiež tak hrejivo: „Viem, ako ti je. Ako vo vzduchoprázdne, ale nie si decko, ktorému treba dať servítku, aby sa nepokýckalo. Okrem toho podobnú obrúč-